

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9CdoR/6/2024
Identifikačné číslo spisu:	1317204489
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1317204489.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletého P. S., narodeného X. X. XXXX, O., v konaní zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vázovova 7/A, dieťa matky H. O. X., narodenej X. W. XXXX, S. - R., O. XXX, t.č. O., P. X/L, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Konvičným, Košice, Rázusova 1, a otca H. P. S., narodeného X. E. XXXX, O., O. X/F, zastúpeného advokátskou kanceláriou Kanisová & Kanis Advokátska kancelária s. r. o., Bratislava - mestská časť Nové Mesto, Ďumbierska 3F, IČO: 36 836 460, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému, za účasti Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, Bratislava, Štúrova 2 a Úradu komisára pre deti, Bratislava, Odborárske námestie 3, vedenej na Mestskom súde Bratislava II pod sp. zn. B3-38P/60/2017, pôvodne vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 38P/60/2017, o dovolaniach matky a otca proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 24. januára 2024 sp. zn. 11CoP/73/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie matky o d m i e t a.

Dovolanie otca o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. apríla 2022 č. k. 38P/60/2017-2783 (druhým v poradí; pozn.) v spojení s opravným uznesením z 10. mája 2022 č. k. 38P/60/2017-2821 na základe návrhu otca a protinávrhu matky zveril maloletého do osobnej starostlivosti otca (výrok I.), rozhodol, že obaja rodičia budú maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok (výrok II.), matke uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 50 eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám otca od 13. septembra 2017 (výrok III.), matke uložil povinnosť uhradiť v dvoch splátkach k rukám otca zročné výživné za obdobie od 13. septembra 2017 do 30. apríla 2022 (výrok IV.), upravil styk matky s maloletým v prítomnosti otca (výrok V.), otcovi uložil povinnosť informovať matku o podstatných záležitostiach maloletého (výrok VI.), zamietol návrh

na uloženie výchovného opatrenia (výrok VII.), vo zvyšnej časti návrh otca zamietol (výrok VIII.), zamietol návrh matky na úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému (výrok IX.) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok X.).

1.1. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 24, § 25, § 28, § 36, § 37, § 43, § 62, § 65, § 75, § 76, § 77 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „zákon o rodine“), podľa § 2 ods. 1, 2, § 38 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Na základe vykonaného dokazovania mal preukázané, že rodičia maloletého nie sú manželmi, nežijú v spoločnej domácnosti. Maloletý bol neodkladným opatrením nariadeným uznesením súdu prvej inštancie z 13. septembra 2017 č. k. 37P/246/2017-18 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 20. decembra 2017 sp. zn. 11CoP/551/2017 dočasne zverený do osobnej starostlivosti otca. Styk matky s maloletým bol do právoplatného skončenia konania upravený neodkladným opatrením nariadeným uznesením súdu prvej inštancie z 9. októbra 2018 č. k. 39P/250/2018-16 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 31. januára 2019 sp. zn. 11CoP/7/2019 (zrušené uznesením z 21. apríla 2021 č. l. 37P/32/2021-92; pozn.). Maloletý styk s matkou opakovane odmietal, odmietal s ňou odísť a toto komunikoval aj príslušníkom matkou privolanej policajnej hliadky; svoj názor viackrát vyslovil aj pred súdom a opatrovníkom. Styk matky s maloletým podľa nariadeného neodkladného opatrenia neprebíhal; vzťahy medzi rodičmi sú vážne narušené. Matka podala návrh na nariadenie výkonu súdneho rozhodnutia. V konaní o nariadenie výkonu súdneho rozhodnutia bolo uznesením zo 7. novembra 2019 č. k. 37Em/7/2018-257 nariadené výchovné opatrenie, ktorým bola rodičom a maloletému uložená povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu za účelom zlepšenia vzájomnej komunikácie medzi rodičmi maloletého, odstránenia dôvodov nerealizovania styku matky s maloletým a obnovenia vzťahov medzi matkou a maloletým. Účel tohto výchovného opatrenia nebol naplnený. Počas spolupráce s Centrom pre deti a rodiny Bratislava - Učiteľská sa nepodarilo vytvoriť vhodný priestor na obnovu vzťahu maloletého s matkou, očakávania rodičov k realizácii kontaktov boli diametrálne odlišné, centru sa nepodarilo poradensko-psychologickými prostriedkami intervenovať v zmysle konsolidácie vzťahov medzi rodičmi a zjednotenia ich očakávaní. Otec sa zúčastňoval stretnutí riadne, maloletého priviedol do centra včas. Psychologičky sa stretli s maloletým za účelom nadviazania kontaktu. Matka vyjadrila odmietavý postoj k individuálnym poradensko-psychologickým stretnutiam bez prítomnosti maloletého. Matke boli opakovane navrhované termíny stretnutí, spoluprácu odmietala. Uznesením z 13. novembra 2020 č. k. 37Em/7/2018-443 bolo opätovne nariadené výchovné opatrenie, ktorým bola rodičom a maloletému uložená povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v rozsahu minimálne 60 hodín. Z informačnej psychologickkej správy Centra pre deti a rodiny Bratislava - Učiteľská z 8. februára 2021 vyplynulo, že stanovený cieľ psychologického poradenstva sa nepodarilo naplniť. Matka vyjadrila nedôveru voči centru, vyjadrila očakávanie okamžite zabezpečiť stretávanie s dieťaťom, čo centrum nebolo schopné naplniť. Na stretnutie rodičov v centre v prítomnosti opatrovníka a zástupcu Úradu komisára pre deti došlo k vyhroteniu situácie. Matka útočila na zamestnancov, nebolo možné viesť korektný dialóg a dosiahnuť stanovený cieľ stretnutia. Uznesením z 20. apríla 2021 č. k. 37Em/7/2018-510 súd prvej inštancie nariadené výchovné opatrenie zrušil; poukázal, že neodkladným opatrením nariadeným uznesením Okresného súdu Bratislava III z 10. decembra 2020 č. k. 38P/60/2017-1301 bol upravený asistovaný styk matky s maloletým v priestoroch Centra pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova, bez prítomnosti otca, vždy za asistencie odborného pracovníka centra. Toto neodkladné opatrenie bolo zrušené uznesením súdu prvej inštancie z 21. apríla 2021 č. k. 37P/32/2021-92. Súd zrušil aj neodkladné opatrenie, ktorým bol upravený styk matky s maloletým (neasistovaný; pozn.), keď zo správ centra, ako aj z vyjadrení rodičov vyplynulo, že dochádza k situáciám, kedy sa matka styku s maloletým dožaduje v sprievode polície. Následne bolo nariadené neodkladné opatrenie, ktorým upravil styk matky s maloletým v priestoroch Centra pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova, bez prítomnosti otca, za asistencie odborného pracovníka. Matke, otcovi a maloletému bola uložená povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu.

1.2. Matka sa s maloletým od septembra 2018 nestretla, napriek nariadeným neodkladným opatreniam, ako aj návrhom na realizáciu styku výkonom rozhodnutia. Až 23. februára 2021 sa zrealizoval asistovaný styk v Centre pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova. Zo správy z tohto styku vyplynulo, že úvodný rozhovor medzi maloletým a matkou bol nadviazaný bez problémov. Podľa psychologičky maloletý neprejavoval známky úzkosti, boli vysvetlené viaceré otázky, ktoré vyplynuli z rozhovoru matky s maloletým. Na rozlúčku maloletý pobožkal matku na líce. Matka podľa dohody následne

podvečer telefonicky kontaktovala dieťa, pričom telefonát prebiehal v poriadku, maloletý prirodzene komunikoval s matkou. Nasledujúci deň však už s matkou odmietol komunikovať a keď si matka prišla po syna do miesta bydliska, odmietol s ňou odísť. Otec následne komunikoval o rozrušení, ktoré u maloletého pozoroval, ako aj o informáciách od maloletého. K ďalším plánovaným stretnutiam v centre otec komunikoval, že u maloletého pretrvávajú problémy, odmieta sa s matkou stretnúť. Odborné pracovníčky centra otcovi navrhli uskutočnenie stretnutia aj mimo pracoviska centra. Z poslednej správy centra vyplynulo, že napriek snahe a vytvoreniu priestoru rodičom na obnovenie komunikácie a dohodu centrum neodporúča ďalej pokračovať v poradensko-psychologickom procese s rodičmi, keď zvolený druh intervencie vzhľadom na štádium rodičovského konfliktu považuje za neadekvátny a nedostatočný. Odporúča rodičom absolvovať dlhodobú rodinnú terapiu. Zároveň neodporúča maloletého podrobovať psychologickým sedeniam, keď na obnovení vzťahu matky s maloletým nie je možné ďalej pracovať bez primárnych zmien v postojoch rodičov.

1.3. V konaní bolo nariadené znalecké dokazovanie a bol vypracovaný znalecký posudok č. 17/2021 Ústavom pre znaleckú činnosť v psychológii a psychiatrii spol. s r.o. Nové Zámky. Znalecký ústav dospel k záveru, že u rodičov nebola vyšetrením zistená duševná porucha. Maloletý vníma konflikt medzi rodičmi, uvedomuje si, že nemôže mať oboch, tak sa vrhá k jednému z nich a druhého odvrhuje. Takú silnú emóciu nemôže vyvolať jeden rodič, na to musia byť dvaja. Dieťa si tým do istej miery chráni svoje duševné zdravie. V znaleckom posudku je skonštatované, že z hľadiska zdravého psychického vývinu maloletého sa považuje za dôležité, aby sa rodičia pokúsili za pomoci odborníkov o znovuoobnovenie vzťahu, kontaktu maloletého s matkou. Je to výlučne zodpovednosť rodičov, pretože oni ho do tejto situácie dostali, preto mu z nej aj musia pomôcť a mali by sfunkčniť svoj vzájomný rodičovský vzťah. Znalecký ústav v závere dodal, že to, čo sa deje, nie je problémom maloletého, ale problémom vo vzťahu jeho rodičov. Maloletý by mal v tomto ostať zatiaľ skôr bokom a mali by na sebe začať pracovať práve rodičia.

1.4. Súd mal preukázané, že o maloletého sa otec, v ktorého starostlivosti je maloletý, riadne stará. Mal tiež preukázané osobné a majetkové pomery otca i matky. Dospel k záveru, že stretnutia matky s maloletým vyžadujú, aby sa rodičia k sebe správali slušne, úctivo a zdvorilo. Je na ich rodičovskej zodpovednosti ako pristúpiť k upraveným stretnutiam matky s maloletým. Súd nevyhovel návrhu otca a nezakázal styk matky s maloletým, keď nemal preukázaný dôvod, pre ktorý by bolo potrebné v záujme maloletého matke styk s dieťaťom úplne zakázať. V záujme dieťaťa je dosiahnuť, aby sa stretával so svojou matkou. Preto súd upravil styk maloletého s matkou v prítomnosti otca, ktorý bude maloletému oporou pri stretnutí, keď opakovane v konaní otec komunikoval, že maloletý odmieta ísť na stretnutie s matkou aj s prespaním, ako aj na stretnutie v prítomnosti odborného pracovníka. Takýmto spôsobom by sa mohol vzťah matky s maloletým obnoviť, keď práve na stretnutiach v prítomnosti otca môže maloletý vidieť, či a ako sa zmenilo správanie jeho rodičov a pozitívna zmena v ich správaní ho môže povzbudiť k stretávaniu sa s matkou a neskôr i neprítomnosti otca. Dodal, že uvedené predpokladá, že matka bude na stretnutiach milá a neútočná a otec bude obom nápomocný. Keďže súd zveril maloletého do osobnej starostlivosti otca, návrh matky na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností zamietol. Rozhodol, že obaja rodičia majú právo zastupovať svoje maloleté dieťa, spravovať jeho majetok, keď nezistil počas konania dôvod na strane ani jedného z rodičov, pre ktorý by nemohol toto právo vykonávať. Otcovi uložil zároveň povinnosť matku informovať v pravidelných intervaloch o maloletom, keďže matka ako rodič, ktorému dieťa nie je zverené do starostlivosti, má právo na pravidelné informácie o maloletom. Matke určil výživovú povinnosť na maloletého v sume 50 eur mesačne, vo zvyšnej časti návrh otca na určenie výživného zamietol. Matka neprispievala pravidelne sumou určenou súdom, preto jej vznikol na výživnom nedoplatok za obdobie od 13. septembra 2017 do 30. apríla 2022 v sume 800,06 eura, ktorý jej súd povolil uhradiť v dvoch splátkach po 400 eur a 400,06 eura. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oboch rodičov a kolízneho opatrovníka rozsudkom z 24. januára 2024 sp. zn. 11CoP/73/2023 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch I., III. a IV. potvrdil, vo výrokoch VIII. a IX. zrušil a vo výroku V. rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že upravil styk matky s maloletým bez prítomnosti otca. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2.1. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil dostatočne

skutkový stav a v otázke zverenia maloletého vec i správne právne posúdil; správne tiež rozhodol o úprave styku matky s maloletým, keď zákaz styku považoval za nedôvodný. Rozsah tohto styku však odvolací súd považoval za nesprávny.

2.2. Vychádzajúc z aktuálneho skutkového stavu mal odvolací súd za preukázané, že maloletý je dieťa narodené mimo manželstva jeho rodičov, ktorí nežijú v spoločnej domácnosti od apríla 2017 a maloletý je na základe neodkladného opatrenia z 13. septembra 2017 zverený do osobnej starostlivosti otca, u ktorého sa aj fakticky nachádza. Hoci súd upravil jeho styk s matkou formou neodkladných opatrení prvýkrát 9. októbra 2018, tento styk sa vôbec nerealizuje. Maloletý má k matke negatívny odmietavý postoj, ktorý jednoznačne vyjadril aj pri výsluchu na odvolacom súde, keď tvrdil, že matku vo svojom živote nechce, nazýva ju O. a žela si, aby im (hlavne otcovi) dala pokoj. Maloletý sa s matkou po dobu viac ako piatich rokov nestretol, okrem jediného asistovaného styku, nerozprával sa s ňou, ak neberieme do úvahy formálne pozdravy pri náhodných stretnutiach. Ak sa maloletý spolu s otcom stretli s matkou, tieto stretnutia prebehli dramaticky, keď matka slovne útočí na otca, vyhrožuje sa mu, z čoho je maloletý vystresovaný a má obavy, že správanie matky bude mať negatívny dopad na zdravie otca. Podľa názoru odvolacieho súdu to však bol otec, ktorý po dobu piatich rokov nerešpektoval súdne rozhodnutia, kládol prekážky v styku matky so synom, resp. tento neumožňoval a syna manipuloval proti matke, čím narušil a zasiahol do práva maloletého na právo byť vychovávaný oboma rodičmi. Hoci matka navrhovala postup v zmysle § 25 ods. 4 zákona o rodine, odvolací súd sledujúc najlepší záujem maloletého dieťaťa ani po doplnení dokazovania v odvolacom konaní nepovažoval zmenu výchovného prostredia a zverenie maloletého do osobnej starostlivosti matky za postup v najlepšom záujme maloletého. Mal za to, že vytrhnutie maloletého z jeho bezpečného prostredia pri zohľadnení všetkých okolností prípadu by bolo pre dieťa mimoriadne traumatizujúce a mohlo by mať do budúcnosti vážne následky na psychickom a emocionálnom zdraví dieťaťa. S ohľadom na to, že nedošlo k (pre)zvereniu maloletého do osobnej starostlivosti matky a skutočnosť, že otec výživné v odvolaní nenamietal, odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny aj v napadnutých výrokoch I., III. a IV. [§ 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“)].

2.3. Vzhľadom na vzájomný vzťah rodičov, ktorý je výrazne konfliktný a pre maloletého stresujúci, odvolací súd upravil styk matky s maloletým bez prítomnosti otca, pretože je dôvodné predpokladať, že otec by priebeh stretnutia len narušal. Styk upravil v rozsahu, ktorý považoval za primeraný a dôvodný na zabezpečenie priestoru na obnovenie vzťahu matky s maloletým a podieľaní sa tak na jeho výchove. Mal za to, že ak otec maloletého na styk s matkou riadne pripraví, vysvetlí mu potrebu realizácie styku, dieťa dokáže styk s matkou zabsolvovať bez problémov. Zo samotných vyjadrení otca je podľa odvolacieho súdu zrejmé, že si uvedomuje, že je v jeho schopnostiach synovi primeraným spôsobom vysvetliť dôležitosť matky v jeho živote a potrebu trávenia času s ňou. Prirodzene, bude potrebné, aby matka pri stykoch ovládla svoj hnev voči otcovi, zdržala sa invektív voči nemu a venovala sa počas styku výlučne synovi a budovaniu ich vzájomného vzťahu. Uzavrel, že pokiaľ rodičom na dieťati záleží, musia prehodnotiť svoje doterajšie správanie a uvedomiť si, že pocit bezpečia a stability, ako nevyhnutný predpoklad budúceho zdravého a spokojného života maloletého, sa tvorí najmä prostredníctvom zdravých vzťahov dieťaťa k obom rodičom a iným blízkym osobám. Odvolací súd považoval za dôvodné upraviť styk matke bežne a to každý druhý víkend v mesiaci a každý týždeň v stredu poobede a tiež počas sviatkov a prázdnin, tak aby bol čas maloletého rozdelený primerane medzi oboch rodičov. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že je dôležité, aby do života maloletého vstúpila matka a mohla sa podieľať na jeho výchove, keď otec vo výchove, pokiaľ ide o vzťah dieťaťa k matke ako druhému rodičovi, zlyhal. Matka so synom nemohla tráviť žiaden čas po dobu viac ako 5 rokov napriek tomu, že na ňu neboli žiadne negatívne relácie, okrem neprimeraného až agresívneho správania voči osobe otca a na realizáciu styku má vytvorené podmienky. V danom prípade odvolací súd nevzhladol dôvody pre diskvalifikáciu matky z podieľania sa na výchove svojho syna, preto rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku V. zmenil podľa § 388 CSP a upravil styk matky s maloletým.

2.4. Napadnuté výroky VIII. a IX. rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd zrušil ako nadbytočné, pretože konania vo veciach starostlivosti o maloletých sú konaniami, ktoré môžu začať aj bez návrhu a tak súd nie je návrhmi účastníkov viazaný. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti jeho potvrdzujúceho výroku I. podal otec (ďalej aj

len „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP. Navrhol, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne, aby rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil a sám vo veci rozhodol tak, že styk matky s maloletým zakáže resp. neupraví.

3.1 Porušenie práva na spravodlivý proces otca, ale najmä maloletého a prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP oprel otec o tvrdenie, že dovolací súd pri úprave styku matky s maloletým vôbec neprihliadol na vyjadrenia maloletého ani závery znaleckého dokazovania. Názor maloletého na styk s matkou je dlhodobý nemenný, túto nechce a odmieta sa s ňou stretávať. Napriek rozporu s najlepším záujmom maloletého a ním prejavenu vôľou je maloletý napadnutým rozsudkom nútený ku kontaktu s matkou, a to za situácie, kedy aj znalecký ústav v znaleckom posudku odporúča, aby maloletý aspoň dočasne nemusel byť vystavený ani nutnosti stretávať sa s matkou. Otec v dovolaní poukázal, že matka svojím konaním zatiaľ nijak objektívne neprispela k obnoveniu jej pozitívneho vzťahu s maloletým. Spôsoby, akými sa doposiaľ snaží o stretnutia s maloletým, sú podľa otca v príkrom rozpore s jeho najlepším záujmom. Vzhľadom na to sa jediným možným riešením javí obmedzenie kontaktu matky s maloletým, a to aspoň do času, kým matka nezmení svoj prístup k maloletému.

3.2. Otec vo vzťahu k prípustnosti a dôvodnosti dovolania z hľadiska ust. § 420 písm. f) CSP ďalej namietal aj to, že primárnym a takmer výlučným základom pre rozhodnutie odvolacieho súdu bola pravdepodobne správa zo zisťovania názoru maloletého na odvolacom súde z 19. decembra 2023. V tejto súvislosti poukázal na zásah do práv maloletého, keď si tento výslovne neželal, aby sa matka o obsahu jeho výpovede dozvedela, napriek tomu matka predmetnou správou disponuje a používa ju v iných konaniach. Otec namietal závery psychologičky zúčastnenej na zisťovaní názoru maloletého, pretože tieto sú v rozpore so závermi znaleckého dokazovania ako aj s obsahom spisu. Správa psychologičky vychádza výlučne z krátkeho rozhovoru s maloletým, neberúc do úvahy dlhodobý zisťovaný skutkový stav. Jej závery sú podľa otca vágne, vzájomne si odporujú a absentujú v nich odborný základ, a to predovšetkým pokiaľ ide o vyjadrenia o zjavnom ovplyvňovaní maloletého zo strany otca. Otcovi nie je zrejmé, na základe akých reálnych zistení dospel dovolací súd k záverom o ovplyvňovaní maloletého otcom, keď táto skutočnosť bola vyvrátená aj vykonaným znaleckým dokazovaním. Z uvedeného dôvodu považuje otec rozhodnutie odvolacieho súdu za zmatečné a nedostatočne odôvodnené. Odvolací súd sa vôbec nezameral na posudzovanie najlepšieho záujmu maloletého, pri rozhodovaní pravdepodobne vychádzal primárne zo správy o zisťovaní názoru maloletého, ktorá je v rozpore so závermi znaleckého ústavu. Záverom poukázal, že maloletý si názor na matku vytvára dlhodobo sám na základe skúseností so správaním matky.

4. Kolízny opatrovník v písomnom vyjadrení k dovolaniu otca uviedol, že v plnej miere akceptuje a rešpektuje rozhodnutie odvolacieho súdu a toto považuje za správne a v najlepšom záujme maloletého dieťaťa.

5. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v písomnom vyjadrení k dovolaniu otca, považujúc ho za nedôvodné, v prvom rade uviedla, že v postupe odvolacieho súdu nevzhládla vady namietané otcom v dovolaní. Zdôraznila, že názor resp. pranie maloletého nemožno stotožňovať s pojmom záujem dieťaťa, pričom je to práve všeobecný súd, komu s prihliadnutím na individuálne okolnosti konkrétneho prípadu prináleží vyhodnotiť obsah pojmu najlepší záujem dieťaťa. Z napadnutého rozsudku je zrejmé, že dovolací súd prihliadol na názor maloletého, avšak skutočnosť, že dovolací súd nekriticky neprevzal názor maloletého, nie je možné hodnotiť ako porušenie práv maloletého a jeho otca. Dovolateľ predkladá vlastné hodnotenie dôkazov, absolútne prioritizujúc posudok znaleckého ústavu. K dovolaniu priložil nové skutočnosti a dôkazy, na ktoré nemožno prihliadať. Rozhodnutie odvolacieho súdu pritom vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov a dostatočným spôsobom sa vysporiada so všetkými podstatnými odvolacími námietkami matky a otca, ako aj všetkými pre vec podstatnými skutočnosťami. Z odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku sú dostatočne zrejmé dôvody, ktoré dovolací súd viedli k úprave styku maloletého s matkou.

5.1. S týmto vyjadrením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky sa v plnej miere stotožnil aj kolízny opatrovník.

6. Úrad komisára pre deti v písomnom vyjadrení k dovolaniu otca uviedol, že sa v plnom rozsahu stotožňuje s vyjadrením generálnej prokuratúry a v plnej miere rešpektuje a akceptuje rozhodnutie

odvolacieho súdu, ktoré korešponduje s najlepším záujmom dieťaťa.

7. Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v celom jeho rozsahu podala aj matka (ďalej aj len „dovolateľka“); jeho prípustnosť vyvodzovala z ust. § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

7.1. K prípustnosti dovolania z hľadiska ust. § 420 písm. f) CSP matka v dovolaní uviedla, že po tom, čo došlo k zmene príslušnosti na konanie o odvolaní v danej veci z Krajského súdu v Bratislave na Krajský súd v Trnave, vec bola na odvolacom súde prejednávaná senátom, ktorý netvorili zákonní sudcovia. Ďalej namietala, že otec dlhoročne nerešpektuje žiadne súdne rozhodnutia, matke neumožňuje kontakt s maloletým, nevyvíja žiadnu aktivitu smerom k jeho realizácii, pričom rovnaký postoj zaujal aj po vyhlásení napadnutého rozsudku. Odvolací súd napriek tomu neprihliadol, že v konaní bol naplnený predpoklad na zmenu osobnej starostlivosti k maloletému v zmysle § 25 ods. 4 zákona o rodine. Od právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozsudku otec matke ani raz neumožnil realizovať styk s maloletým, tento maloletého manipuluje, prenáša na neho zodpovednosť za rozhodovanie, vystavuje ho stresovým situáciám. Matka má za to, že v dôsledku rozhodnutia odvolacieho súdu nebude mať aj naďalej reálnu možnosť byť v kontakte s maloletým, styk s maloletým sa aj naďalej nebude realizovať; všetko v snahe otca pokračovať v úplnom vylúčení matky zo života maloletého. Z uvedeného dôvodu sa matka nestotožňuje so závermi odvolacieho súdu, ktorý nesprávne interpretoval a tiež nesprávne (ne)aplikoval ust. § 25 ods. 4 zákona o rodine, keď nebral do úvahy, že oslabený vzťah maloletého k matke, resp. jeho postoj k matke je preukázateľne zapríčinený negatívnym vplyvom otca. Otec pritom svojou pasivitou zapríčiňuje neustále sa prehlbujúce odcudzovanie maloletého od matky. V dôsledku uvedeného odvolací súd podľa matky vec aj nesprávne právne posúdil. Porušenie práva na spravodlivý proces matka oprela aj o tvrdenie o nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa nevysporiadal s podstatnou odvolacou argumentáciou matky, najmä neprihliadol na námietky nestrannosti zákonnej sudkyne súdu prvej inštancie, ale ani námietky matky vo vzťahu k zisťovaniu skutkového stavu veci.

8. K dovolaniu matky sa žiaden z účastníkov konania písomne nevyjadril.

9. Dovolanie matky i dovolanie otca je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých upravenej v piatom diele prvej hlavy druhej časti CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 až § 77a CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolania podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníci konania - matka a otec maloletého, obaja zastúpení v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania; dospel k záveru, že tak dovolanie matky, ako i dovolanie otca je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

11. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

K dovolaniu otca

12. Otec prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z ust. § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

14. Otec v súvislosti s vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP odvolaciemu súdu vytýkal, že rozhodol v rozpore s názorom a najlepším záujmom maloletého, neprihliadol na závery znaleckého dokazovania, dospel k nesprávnym skutkovým záverom a pokiaľ ide o primeranosť styku, svoje rozhodnutie aj nedostatočne odôvodnil.

15. Ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme (čl. 4 CMP). Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je, že v týchto konaniach ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa (uverejneného oznámením FMZV ČSFR č. 104/1991 Zb., ďalej len „Dohovor“). Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie „sporu“ medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletých.

16. Podľa prvej vety čl. 5 zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

17. Napriek tomu, že čl. 5 zákona o rodine exemplifikatívne uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa, pričom na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti tohto zákona (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá.

18. Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky v súčasnosti existuje široká zhoda - a to aj v medzinárodnom práve - na podpore myšlienky, že pri rozhodovaní príslušných orgánov verejnej moci týkajúcom sa maloletých detí musí byť ich najlepší záujem prvoradým hľadiskom rozhodovania [„primary consideration“ (uznesenie ústavného súdu z 27. augusta 2020 sp. zn. I. ÚS 408/2020, m. m. II. ÚS 40/2019, III. ÚS 164/2020)].

19. Európsky súd pre ľudské práva v tejto súvislosti berie do úvahy, že posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy. Úloha EŠLP potom spočíva v tom, že vo svetle Dohovoru preskúmava rozhodnutia, ktoré tieto orgány pri výkone svojej právomoci prijali.

20. Článok 3 odsek 1 Dohovoru zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu. Aj podľa Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1) je pojem najlepší záujem dieťaťa nesmierne komplexný a jeho obsah treba stanovovať podľa konkrétnych prípadov. Ide o pojem pružný a adaptabilný. Z dôvodu vnútornej dynamiky tohto pojmu ho treba prispôsobiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

21. Pre rozmanitosť života v právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa. Prax ale ukazuje množstvo skutočností, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté o tom, aká forma starostlivosti o dieťa je v jeho najlepšom záujme.

22. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov.

23. Otec v dovolaní v prvom rade namietal, že odvolací súd rozhodol v rozpore s najlepším záujmom maloletého. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je podľa dovolacieho súdu zrejmé, že odvolací súd za primárne hľadisko svojho rozhodovania vzal práve kritérium „najlepšieho záujmu maloletého“, pričom tento videl v zachovaní rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov, obnove a rozvíjaní citových väzieb maloletého s oboma rodičmi. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd otázku najlepšieho záujmu dieťaťa skúmal v celej jej komplexnosti a odôvodnenie jeho rozhodnutia je v tomto smere vyčerpávajúce, jasné a zrozumiteľné. Aj v zmysle Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu je dôležité, aby každé rozhodnutie týkajúce sa maloletého bolo dostatočne odôvodnené, pretože len tak možno overiť, či bolo dodržané právo dieťaťa na zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu. Preto je potrebné skúmať, či odôvodnenie rozhodnutia obsahuje najmä (i) opis skutkových okolností týkajúcich sa životnej situácie maloletého, (ii) kritériá, ktoré súd vzal pri rozhodovaní do úvahy (čl. 5 zákona o rodine), ich popis a vzájomné pomerovanie.

23.1. Odvolací súd vzal do úvahy aktuálnu životnú situáciu maloletého, jeho postoj k matke, správanie rodičov a všetky osobitosti konkrétnej veci zistené zopakovaným a doplneným dokazovaním; dospel k záveru, že v danom prípade nie je dôvod pre tak radikálne opatrenie, akým by bol zásah do rodičovských práv matky v rozsahu zákazu styku s maloletým. Z obsahu odôvodnenia rozsudku dovolacieho súdu niet pochýb o tom, aký záujem maloletého viedol odvolací súd k záveru, že pre maloletého bude v danom čase najlepším práve zachovanie styku s oboma rodičmi, apelujúc na potrebu zmeny postoja rodičov, ktorých vzájomný konflikt a dlhodobo narušený vzťah musí (by mal) ustúpiť záujmu dieťaťa na vytváraní a udržiavaní rodičovského vzťahu a upevňovaní citového puta k obom rodičom s cieľom čo najviac eliminovať negatívne následky výchovy v neúplnej rodine. Treba pripomenúť, že ak sa na úprave výkonu rodičovských práv a povinností nedohodnú rodičia, je to práve súd, ktorému prislúcha posúdiť, čo je v okolnostiach konkrétnej veci v najlepšom záujme dieťaťa, pričom v tejto súvislosti nie je viazaný predstavami resp. názormi rodiča.

24. Napriek tomu, že súdy by mali prijať všetky vhodné opatrenia, ktoré od nich možno vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu rozumne očakávať s cieľom umožniť styk rodiča s dieťaťom, táto povinnosť nie je absolútna, pretože jedným z najdôležitejších faktorov je spolupráca všetkých zúčastnených osôb. Treba si uvedomiť, že súdy nie sú zodpovedné za výsledok, čo potvrdzuje aj judikatúra EŠLP. Súdy nie sú všemocné, a to predovšetkým pokiaľ ide o rodičov, ktorí nie sú schopní povzniesť sa nad vzájomnú nevraživosť a uprednostniť záujem maloletého. Na druhej strane, aj keď rodičia nespokojujú, je povinnosťou súdu prijať všetky vhodné a nevyhnutné opatrenia na to, aby boli udržiavané rodinné väzby maloletého s oboma rodičmi.

25. Odvolací súd upravil styk matky s maloletým bežne, tak, že táto je oprávnená sa s dieťaťom pravidelne stretávať bez prítomnosti otca. Podľa otca bolo v najlepšom záujme mal. P. styk s matkou (ak nie úplne zakázať) aspoň dočasne neupravovať.

25.1 V danom prípade súdy v priebehu konania nariadili niekoľko výchovných opatrení s cieľom zlepšenia komunikácie rodičov a obnovenia vzťahu matky s maloletým, bol tiež nariadený asistovaný styk matky s maloletým v priestoroch centra pre deti a rodiny, bez prítomnosti otca, vždy za asistencie odborného pracovníka centra. Všetky tieto opatrenia sa vzhľadom na intenzitu konfliktu medzi rodičmi ukázali ako neúčinné. Na druhej strane, súdy oboch inštancií na základe vykonaného dokazovania dospeli k záveru o potrebe úpravy styku maloletého s matkou, keď nevzhľadli dôvod, pre ktorý by malo dôjsť k zásahu do výkonu rodičovských práv matky v podobe jeho úplného zákazu. Vzhľadom na uvedené, dovolací súd, ktorému neprislúcha posudzovať správnosť skutkových záverov dovolacieho súdu (§ 442 CSP), v prvom rade konštatuje, že súdy v okolnostiach danej veci nerezignovali na povinnosť prijať vhodné a dostupné opatrenia na zabezpečenie postupnej obnovy vzťahu matky s

maloletým. Hoci tieto opatrenia nevedli k želanému výsledku, z rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplyva taká aplikácia ani interpretácia kritéria „najlepšieho záujmu“ maloletého P., ktorá by bola popretím účelu a zmyslu rozhodovania vo veciach starostlivosti o maloletých; naopak z jeho rozhodnutia je zrejmé, že práve aplikácia tohto základného kritéria viedla súd k záveru o potrebe pravidelného styku matky s maloletým.

26. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

27. V zmysle citovaných ustanovení sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie jeho najlepšieho záujmu (porov. uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5Cdo/492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku z 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57. - 59.).

28. Dovolací súd opakovane v tejto súvislosti poukazuje, že je chybou, ak sa stotožňuje názor (pranie) maloletého s pojmom záujem dieťaťa (porov. rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/138/2021, 5Cdo/141/2021, 4CdoR/10/2023). V prípade, ak sa rodičia nevedia dohodnúť na úprave práv a povinností k ich maloletým deťom, je to práve všeobecný súd, komu prináleží vyhodnotiť obsah pojmu najlepší záujem dieťaťa v kontexte individuálnych okolností toho ktorého prípadu (porov. uznesenie Ústavného súdu SR zo 16. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 162/2020). V tejto súvislosti je potrebné uvedomiť si rozdiel medzi záujmom dieťaťa (jeho názorom) a najlepším záujmom dieťaťa (nález Ústavného súdu SR z 28. októbra 2014 sp. zn. IV. ÚS 276/2014).

29. V posudzovanom prípade odvolací súd zisťoval názor maloletého, ktorý vyjadril svoj odmietavý postoj k matke a želanie, aby nebola súčasťou jeho života, nevedel však uviesť prečo. Berúc do úvahy, že súd by mal poznať (s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť) aj názor dieťaťa, dospel odvolací súd k záveru, že názor maloletého o úplnom odmietaní matky bolo v danom prípade nevyhnutné korigovať a to najmä z dôvodu, že dieťa nie je schopné vidieť širšie súvislosti a dôsledky prípadných chybných rozhodnutí súdu, ku ktorým by výlučným rešpektovaním názoru maloletého mohlo dôjsť. Z rozhodnutia odvolacieho súdu je dostatočne zrejmé, že názor maloletého bol zohľadnený ako jeden z relevantných faktorov pri rozhodovaní v jeho najlepšom záujme tak, aby rozhodnutie podporovalo obnovenie resp. zachovanie citových väzieb k oboj rodičom. Nejde pritom o nesprávny procesný postup, ak rozhodovanie v najlepšom záujme maloletého nebolo redukované na zistenie vôle alebo predstavy maloletého o úprave styku.

30. Pokiaľ otec v tejto súvislosti namietal aj to, že matke bol napriek výslovnému nesúhlasu maloletého sprístupnený obsah správy o jeho výsluchu, dovolací súd upriamuje pozornosť dovolateľa na skutočnosť, že v tejto súvislosti by bolo možné uvažovať iba nad tým, či takýmto postupom došlo k porušeniu práva maloletého na spravodlivý proces; výsledok takejto úvahy by však v okolnostiach danej veci nemal vplyv na prípustnosť dovolania otca z hľadiska § 420 písm. f) CSP, keď kolízny opatrovník dovolanie v mene maloletého nepodal.

31. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

31.1. Intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces a dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP zakladá len nesprávny procesný postup súdu spočívajúci v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Inak povedané, nie každé pochybenie v procesnom postupe súdov automaticky nadobúda intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces, ktoré by malo za následok zmätočnosť v procesnom postupe súdu vedúcu k potrebe zásahu do právoplatného rozhodnutia s tým, aby sa o veci znova konalo a rozhodlo.

31.2. Pre naplnenie zmätočnostnej vady podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch znakov, 1/ aby procesný postup bol nesprávny, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Je súčasťou doktríny i súdnej praxe, že nestačí spravidla jedna izolovaná vada na uplatnenie dovolania. Nevyhnutnou podmienkou, aby rozhodnutie odvolacieho súdu pri dovolacom prieskume obstálo, je, aby ako celok vykazovalo znaky spravodlivosti (7Cdo/27/2019, 2Cdo/44/2020, 9Cdo/83/2022).

32. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní súdom mienil vyčítať, že tieto sa nestotožnili so skutkovým stavom (skutkovými zisteniami) tak, ako ich z vykonaného dokazovania vnímal samotný dovolateľ, dovolací súd opätovne na tomto mieste zdôrazňuje, že je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP) a správnosť skutkových a právnych záverov pri dovolaní odôvodnenom nedostatkom riadneho odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií nepreskúmava (R 24/2017, I. ÚS 61/2019).

33. Odvolací súd podľa názoru otca rozhodol v rozpore s výsledkami vykonaného znaleckého dokazovania a svoje rozhodnutie pravdepodobne oprel primárne o správu psychologičky o výsluchu maloletého v odvolacom konaní.

34. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava, a to aj pokiaľ ide o konania upravené v CMP, vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov.

35. Ako už bolo konštatované, z odôvodnení rozhodnutí súdov nižších inštancií v posudzovanej veci nepochybne vyplýva, že tieto sledovali úpravou výkonu rodičovských práv a povinností predovšetkým najlepší záujem mal. P. Svedčí o tom jednak poukaz odvolacieho súdu na zásadu sledovania najlepšieho záujmu dieťaťa v zmysle článku 3 ods. 1 Dohovoru (bod 16. odôvodnenia), ale tiež jeho konštatácia po vyhodnotení jednotlivých skutkových zistení prípadu vo vzájomných súvislostiach, podľa ktorej v okolnostiach danej veci bolo v najlepšom záujme maloletého ponechať ho v osobnej starostlivosti otca, no na druhej strane upraviť i styk s matkou. Bolo zistené, že matka má na realizáciu styku vytvorené vhodné podmienky a maloletý je vzhľadom na svoj vek schopný styk s matkou po riadnej príprave zo strany otca zvládnuť. Odvolací súd jednoznačne dospel k záveru, že kontakt s oboma rodičmi zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého (bod 25. a 26. odôvodnenia). Obdobne aj súd prvej inštancie s prihliadnutím na všetky zistené skutočnosti ako aj výsledky znaleckého dokazovania dospel k záveru, že možno pristúpiť k postupnému obnoveniu vzťahu maloletého s matkou formou stretnutí s maloletým v prítomnosti otca (bod 65. odôvodnenia). Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je dostatočne zrejmé, z akých skutkových zistení odvolací súd vychádzal, na ktoré dôkazy prihliadol, pričom dokazovanie v potrebnom rozsahu sám zopakoval a doplnil. Je potrebné zdôrazniť, že už súd prvej inštancie za účelom zistenia skutočného stavu veci vykonal pomerne rozsiahle dokazovanie, pri vyhodnotení ktorého zohľadnil okrem iného výsledky nariadených výchovných opatrení, ale aj závery znaleckého ústavu konštatované v znaleckom posudku č. 17/2021, z ktorého vyplynulo odporúčanie dočasne maloletého k styku s matkou nenútiť. Oba súdy nižšej inštancie komplexne posúdiac všetky skutkové zistenia však dospeli k záveru, že v okolnostiach daného prípadu nebol dôvod rozhodnúť o

zákaze styku.

36. Sumarizujúc vyššie uvedené dovolací súd v okolnostiach preskúmanej veci dospel k záveru, že súdy oboch inštancií v rámci zisťovania skutočného stavu veci (§ 35 CMP) postupovali v súlade so základnými princípmi civilného mimosporového konania, najmä zásadou voľného hodnotenia dôkazov a tvrdení v súlade s princípmi, na ktorých spočíva CMP (Čl. 10 CMP) a princípmi všeobecnej spravodlivosti. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania, prihliadnuc na závery znaleckého posudku č. 17/2021, vypracovaného znaleckým ústavom, ako aj v kontexte ostatných vykonaných dôkazov, hodnotiac vykonané dôkazy jednotlivo ako i vo vzájomnej súvislosti, no najmä cez prizmu najlepšieho záujmu dieťaťa, ktoré malo možnosť v konaní vyjadriť svoj názor, dospeli k záveru, že napriek odporúčaniam znalca je styk maloletého s matkou za spolupráce oboch rodičov možný a v najlepšom záujme maloletého P. (porov. bod 65. rozsudku súdu prvej inštancie). Je zrejmé, že súdy svoje rozhodnutie o úprave styku založili na tom, že z odporúčaní o nevhodnosti vynucovania styku maloletého s matkou nemožno automaticky vyvodit' záver o tom, že by v najlepšom záujme maloletého malo byť úplne zabránenie kontaktu s matkou.

37. Vzhľadom na uvedené možno dospieť k záveru, že tak súd prvej inštancie ako aj odvolací súd pri zisťovaní skutočného stavu rešpektovali ústavnoprocesné zásady (ako sú zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), náležitým spôsobom zistili skutočný stav veci a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodli tak, že ich skutkové a právne závery nemožno považovať za svojvoľné, neudržateľné, ani prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Z tohto hľadiska preto nemožno postupu súdov nižších inštancií nič vytknúť a námietky otca, že odvolací súd rozhodol v rozpore s výsledkami znaleckého posudku a vychádzal výlučne zo záverov psychologicky prítomnej pri výsluchu maloletého v odvolacom konaní preto dovolací súd považoval z hľadiska prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP za neopodstatnené. Z práva na spravodlivý súdny proces totiž nevyplýva pre účastníka konania právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom (I. ÚS 50/04, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 252/04).

38. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je i právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). Len náležité odôvodnené súdne rozhodnutie sa stáva interpretačným nástrojom súdnej autority k zabezpečeniu spravodlivosti. V tejto súvislosti otec v dovolaní namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje dostatočné odôvodnenie primeranosti ním upraveného styku matky s maloletým.

39. V prvom rade je potrebné mať na pamäti, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok.

39.1. Podľa ústavného súdu, zjavná neodôvodnenosť (arbitrárnosť) rozhodnutia všeobecného súdu je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

40. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie v otázke úpravy styku s maloletým odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Napriek skutočnosti, že otec sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje, považujúc ho za rozporné s najlepším záujmom maloletého i ním prezentovaným názorom, z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva vnútorná rozpornosť resp. nepresvedčivosť, ktorá by dosahovala intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces.

40.1 Odôvodnenie napadnutého rozsudku dáva účastníkom konania jasnú a zrozumiteľnú odpoveď, že v danom prípade bolo v najlepšom záujme maloletého upraviť styk matky s maloletým bežne, tak aby bol čas maloletého rozdelený primerane medzi oboch rodičov, čo odôvodnil potrebou vstupu matky do výchovného procesu a života maloletého, z ktorého bola dlhodobo vylúčená. Je zrejmé, že odvolací súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností dbal o to, že ich úprava má zabezpečiť najmä riadny a bezproblémový vývin dieťaťa, tak aby každý z rodičov napriek rozpadu vzájomného vzťahu mal v rámci stanovenej úpravy priestor na prehlbovanie svojho vzťahu k dieťaťu, uplatnenie svojho výchovného pôsobenia, ako aj participáciu na rozhodovaní o zásadných otázkach týkajúcich sa dieťaťa. Akcentoval, že rozhodnutím súdu by dieťaťu malo byť umožnené stýkať sa s oboma rodičmi v takej miere, aby bol postulát rovnakej rodičovskej starostlivosti čo najviac naplnený s tým, že takéto usporiadanie vzťahov je spravidla vždy v najlepšom záujme dieťaťa. Zohľadniac, že vzájomný vzťah rodičov maloletého je vážne narušený, racionálne argumentoval potrebou eliminácie rodičovských konfliktov v záujme minimalizácie akýchkoľvek ďalších negatívnych dôsledkov na celkový psychický stav a citovú výchovu maloletého. V tejto súvislosti najmä nemal za preukázané, že by odmietavý postoj maloletého bol odôvodnený aj inými okolnosťami než konfliktom rodičov. Preto nevidel dôvod na to, aby matka bola z výchovného procesu diskvalifikovaná. Zdôraznil, že rodičia by mali bez ohľadu na existenciu vzájomných rozporov pracovať na vytvorení priaznivých podmienok pre obnovu kontaktu maloletého s matkou, prehodnotiť svoje doterajšie správanie a vziať do úvahy, že sú to práve rodičia, ktorí sú (obaja v rovnakej miere) zodpovední za zdravý fyzický i psychický vývoj maloletého.

41. Odvolací súd, vychádzajúc z aktuálneho skutkového stavu, pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z relevantných skutočností namietaných v odvolaní, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo. Dovolací súd zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). V prejednávanej veci boli z tohto pohľadu odvolacím súdom splnené nielen zákonné ale aj ústavnoprávne nároky kladené na odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

42. Výsledkom konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých by nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku zodpovedajúceho najlepšiemu záujmu maloletého. Konajúce súdy najlepší záujem maloletého P. subsumovali do zodpovedania otázky, čo je významné pre jeho budúcnosť, t. j. aby sa do jeho výchovy čo najskôr zapojili obaja rodičia tak, aby mohol čo najviac ťažiť zo znalostí, skúseností, výchovných schopností oboch rodičov a nielen jedného z nich; dbali o to, aby bolo rešpektované právo maloletého na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi a zároveň nezistili rozpor s inými záujmami dieťaťa. Súdy sa nestotožnili s tvrdením otca, že v najlepšom záujme maloletého bude aspoň dočasne styk s matkou neupravovať resp. tento zakázať, pretože kontakt s matkou predstavuje pre maloletého neprimeraný stres, záťaž a v niektorých prípadoch až traumatizujúce zážitky. Súdy oboch inštancií v tejto súvislosti zhodne vychádzali z premisy, že odmietavý postoj maloletého k matke je v skutočnosti dôsledkom nezvládnutého konfliktu medzi rodičmi. Pokiaľ preto otec namietal, že odvolací súd nezohľadnil okolnosti prípadu, ktoré potvrdzujú, že matka stretnutia s maloletým a jeho otcom emočne nezvláda a

odmietavý postoj maloletého je výlučne dôsledkom neprimeraného správania matky, na ktorej strane sú dané výrazné prekážky vo výchove, otec v tomto smere podsúva vlastné skutkové závery o tom, že matka má byť v súčasnosti pre maloletého hrozbou, ktoré však nekorešpondujú s výsledkami vykonaného dokazovania a závermi súdov, z ktorých je zrejmé, že hrozbou pre maloletého je v prvom rade konflikt rodičov.

43. Berúc do úvahy vyššie uvedené, dovolací súd dospel k záveru, že otec neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolací súd dovolanie preto dovolanie otca odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

K dovolaniu matky

44. Aj matka vyvodzovala prípustnosť podaného dovolania v prvom rade z ust. § 420 písm. f) CSP. Porušenie práva na spravodlivý proces oprela o tvrdenie, že súdy sa nezaoberali námietkou zaujatosti zákonnej sudkyne, vo veci rozhodol nesprávne obsadený odvolací súd a jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné.

45. Z takto dovolateľkou vymedzeného dovolacieho dôvodu (§ 431 CSP) dovolací súd, posúdiac dovolanie matky podľa obsahu (§ 124 CSP) zistil, že matka z hľadiska § 420 CSP prípustnosť dovolania vyvodzovala aj z ust. § 420 písm. e) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

46. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

47. K vylúčeniu sudcu z prejednávania a rozhodovania môže dôjsť buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP), alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu (veci) pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). V tejto súvislosti matka súdom nižšej inštancie vyčítala, že sa nezaoberali námietkou zaujatosti, ktorú voči zákonnej sudkyňi vzniesla.

48. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len celkom výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo. Judikatúra ESĽP rozoznáva subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu, zahŕňajúce osobné presvedčenie a správanie sudcu vo veci a hľadisko objektívne, založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akýchkoľvek pochybností o zaujatosti sudcu (napr. Saraiva de Carvalho proti Portugalsku, 1994, Gautrin a ďalší proti Francúzsku, 1998). V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersach v. Belgicko - rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 1. októbra 1982). Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Nestrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako „absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci“.

49. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sudkyňa Mgr. Gabriela Žabková, ktorá konala a rozhodovala vo veci maloletého P. na súde prvej inštancie, oznámila 10. augusta 2020 predsedovi Okresného súdu

Bratislava III svoju zaujatosť (§ 50 CSP) z dôvodu, že matka v podaní adresovanom súdu prvej inštancie avizovala, že na menovanú sudkyňu podala trestné oznámenie a plánuje voči nej podať aj podnet na NAKA, ako aj žiadať Súdnu radu Slovenskej republiky a ministerku spravodlivosti o pozastavenie jej výkonu funkcie sudcu (porov. č. l. 1080a súdneho spisu). Predseda Okresného súdu Bratislava III rozhodol, že sudkyňa Mgr. Gabriela Žabková nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania danej veci (porov. č. l. 1092). Nestrannosť sudkyne súdu prvej inštancie namietala aj matka námietkou zaujatosti z 19. novembra 2021 (č. l. 2404), na ktorú súd prvej inštancie v zmysle § 53 ods. 3 CSP neprihliadol a vec nepredložil nadriadenému súdu z dôvodu, že matka námietka zaujatosti sa týkala výlučne okolností, ktoré spočívali v procesnom postupe zákonnej sudkyne (č. l. 2410).

50. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je dlhodobo ustálená v tom, že neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov; pozn.) posúdiť túto otázku samostatne. Tento záver najvyššieho súdu je naďalej aktuálny vo vzťahu k § 420 písm. e) CSP. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnenej argumentácie skúmal, či matka opodstatnene namietala, že vo veci na súde prvej inštancie konala a rozhodovala vylúčená sudkyňa; dospel k záveru, že tomu tak nie je.

51. Podľa § 49 ods. 1, 2 a 3 CSP, sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti. Vylúčený je i sudca, ktorý prejednával a rozhodoval ten istý spor na súde inej inštancie. Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

52. Strana má právo z dôvodov uvedených v § 49 uplatniť námietku zaujatosti (§ 52 ods. 1 CSP). Ak sa námietka zaujatosti týka len okolností, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu alebo jeho rozhodovacej činnosti, súd na námietku zaujatosti neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá (§ 53 ods. 3 CSP).

53. Účelom výnimky z povinnosti súdu predložiť vec na rozhodnutie o námietke zaujatosti nadriadenému súdu je zabezpečenie plynulosti konania. Ak sám sudca, voči ktorému bola námietka vznesená, vyhodnotí námietku tak, že táto spočíva v okolnostiach jeho postupu v prejednávaní veci, o námietke formálne nerozhoduje, nepredkladá ju a bez ďalšieho pokračuje v konaní. Strana/účastník konania proti nepredloženiu veci nadriadenému súdu nemá možnosť podať opravný prostriedok; svoj nesúhlas s takýmto postupom môže uplatniť až v rámci opravného prostriedku proti rozhodnutiu vo veci samej a až následne je možné skúmať, či namietaný sudca správne posúdil obsahovú stránku námietky zaujatosti.

54. Berúc do úvahy vyššie uvedené, dovolací súd uvádza a zdôrazňuje, že meradlom pre posúdenie objektivity sudcu nemôže byť subjektívne hľadisko strany sporu/účastníka konania, ktoré je spravidla motivované rôznymi pohnútkami, ale najmä tým, že súd nekoná a nerozhoduje/nebude rozhodovať podľa jej predstáv. Takéto hodnotenie správnosti súdneho konania, resp. rozhodovania nepatrí strane sporu/účastníka konania a nemôže objektívne zakladať pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Zákon výslovne vylučuje, aby dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu boli okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanom spore. Postupom sa rozumejú procesné úkony sudcu, vrátane rozhodnutí, a to aj vo veci samej. V postupe sudcu pri prejednávaní konkrétneho sporu sa prejavuje samotný výkon súdnictva, preto tieto okolnosti nemôžu byť samy osebe dôvodom zaujatosti sudcu. Obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, ktoré však predložené podanie matky (č. l. 2404) nepreukazovalo.

55. Dovolací súd pre úplnosť tiež uvádza, že podanie trestného oznámenia na sudcu samo o sebe nevylučuje namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu (právnej veci). Až v prípade, ak by sudca v dôsledku proti nemu smerujúceho určitého podania (napríklad sťažnosti, civilnej žaloby, trestného oznámenia, podnetu na začatie disciplinárneho konania) nedokázal zachovať požadovaný nadhľad a zo všetkých okolností prejednávanej veci by bolo zrejmé, že stratil schopnosť pristupovať nezaujatý k sporu, stranám sporu, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, boli by dané podmienky pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania podľa § 49 ods. 1 CSP, nie však z dôvodu samotného podania návrhu na začatie konania proti sudcovi, ale z dôvodu, že pod vplyvom podania tohto návrhu sa zmenil pôvodne neutrálny vzťah sudcu k sporu, stranám sporu alebo osobám zúčastneným na konaní. Takéto okolnosti v procesnom postupe sudkyne súdu prvej inštancie dovolací súd nezistil.

56. Právo na zákonného sudcu je zaručené v čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého nemožno nikoho odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon. Uvedený ústavný príkaz predstavuje pre každého účastníka konania rovnakú záruku, že na rozhodovanie o jeho veci sú povolávané sudy a sudcovia podľa vopred vybraných zásad (procesných pravidiel).

57. Princíp nebyť odňatý zákonnému sudcovi bol v civilnom sporovom konaní premietnutý aj do ustanovenia § 420 písm. e) CSP, pričom súdna prax je jednotná v tom, že súd treba považovať za nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca.

58. Koho treba považovať za zákonného sudcu a akým spôsobom možno vykonať jeho zmenu upravuje ustanovenie § 3 ods. 3 a ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), podľa ktorého zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

59. Procesné pravidlá určovania príslušnosti súdov sú jedným z prvých predpokladov naplnenia práva na zákonného sudcu, a teda je nevyhnuté, aby sa konanie uskutočnilo na zákennom (vecne, miestne, kauzálne a funkčne príslušnom) súde. Až keď je určený zákonný súd, až potom je možné určiť v súlade so zákonom a s rozvrhom práce totožnosť zákonného sudcu zo sudcov zákonného súdu. Ak teda príslušný súd bude určený v rozpore so zákonom, právo na zákonného sudcu vyplývajúce z čl. 48 ods. 1 Ústavy SR sa nerešpektuje a v takomto prípade treba súd považovať v zmysle § 420 písm. e) CSP za nesprávne obsadený.

60. Matka v tejto súvislosti namietala, že po tom, ako sa na konanie o odvolaní vo veci starostlivosti súdu o maloletých stal príslušným Krajský súd v Trnave, prešli na tento súd aj sudkyne, ktoré boli vo veci maloletého P. zákonnými sudkyňami na pôvodne príslušnom Krajskom súde v Bratislave. Napriek tomu, že tieto sudkyne sú na Krajskom súde v Trnave pridelené do spoločného senátu, vec maloletého P. bola nanovo pridelená inému senátu odvolacieho súdu a nie senátu, ktorý vo veci konal a rozhodoval na Krajskom súde v Bratislave. Takýto postup je podľa matky v rozpore s § 6a ods. 1 CMP, pretože vecou sa aj naďalej mali zaoberať sudkyne, ktoré sa ňou zaoberali ešte na Krajskom súde v Bratislave.

61. Civilný mimosporový poriadok v § 6a ods. 1 CSP prelamuje zásadu náhodného prideľovania vecí podľa § 51 zákona o súdoch. V zmysle tohto ustanovenia sa (o.i.) v konaniach vo veciach starostlivosti súdu o maloletých vec týkajúca sa toho istého maloletého, a to až do dovŕšenia jeho plnoletosti, prideľuje vždy tomu istému sudcovi. I keď význam tohto ustanovenia treba hľadať v záujme na zefektívnení rozhodovania v tzv. poručenských veciach, keď sa predpokladá, že sudca, ktorý už raz vo veci rozhodol, je už oboznámený s rodinnými pomermi, pozná aj predchádzajúce súvislosti, rodinu a môže vec posúdiť v širších súvislostiach, CMP, a to ani v prechodných ustanoveniach, neráta so situáciou, ktorá nastala od účinnosti zákona č. 150/2022 Z. z.

61.1. V dôsledku okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy je od 1. júna 2023 na konanie o

odvolaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých pre obvod Krajského súdu v Bratislave funkčne príslušný Krajský súd v Trnave. V tejto súvislosti preto boli všetky právoplatne neskončené veci podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti CMP, vrátane tu prejednávanej veci, postúpené Krajskému súdu v Trnave ako súdu príslušnému v zmysle § 3 ods. 5 písm. b) CMP, na ktorom sa nanovo prideľovali náhodným výberom. Takýto postup bol v súlade s rozvrhom práce Krajského súdu v Trnave, ktorý na tento účel neobsahoval žiadne osobitné ustanovenie, ktoré by reflektovalo zásadu prideľovania vecí týkajúcej sa toho istého maloletého vo vzťahu k veciam postúpeným mu z Krajského súdu v Bratislave. V danom prípade tak nebolo možné použiť pravidlo o prideľovaní vecí tomu istému poručenskému senátu.

62. Vzhľadom na uvedené dovolací súd konštatuje, že pokiaľ bola vec týkajúca sa maloletého P. na odvolacom súde pridelená náhodným výberom do senátu 11CoP, vo veci rozhodoval správne obsadený súd. Na odvolacom súde bola vec maloletého P. zapísaná prvýkrát, preto bolo potrebné postupovať práve v zmysle § 51 zákona o súdoch a vec v súlade s rozvrhom práce prideliť náhodným výberom. Je len vecou procesnej náhody, že po účinnosti zákona č. 150/2022 prešli všetky sudkyne pôvodného senátu 11CoP Krajského súdu v Bratislave na Krajský súd v Trnave, o to väčšou náhodou je totožné číselné označenie senátov. Hoci sa v okolnostiach danej veci môže javiť ako legislatívna nedokonalosť, že sudkyne Krajského súdu v Bratislave už mali vec maloletého P. naštudovanú, no napriek tomu bola vec nanovo pridelená inému senátu odvolacieho súdu, postup odvolacieho súdu de lege lata nemožno označiť za zmätočný, ktorý by zakladal vadu v zmysle § 420 písm. e) CSP. Dovolanie matky preto z hľadiska § 420 písm. e) CSP nie je prípustné.

63. Matka vyvodzujúc prípustnosť podaného dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP tvrdila, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené.

64. Vo vzťahu k tejto časti dovolacej argumentácie matky dovolací súd vo všeobecnosti uvádza, že povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu/účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby/návrhu na začatie konania, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu/účastníka konania na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu/účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

64.1. Právo strany sporu/účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. K jeho naplneniu dochádza tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

65. Ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany/účastníka, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa naň špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

66. Dovolací súd, dbajúc na to, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke

úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, konštatuje, že v danom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil, čím by založil procesnú vadu zmätočnosti (nepreskúmateľnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP.

66.1. V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I., III. a IV. ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP stotožniac sa s odôvodnením odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Treba mať na pamäti, že prvoinstančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzi ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces. Odvolací súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania matky, otca i kolízneho opatrovníka, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov účastníkov konania, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie v potvrdzovanej časti považuje za vecne správne; k čomu na zdôraznenie jeho správnosti doplnia aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami účastníkov konania. Rovnako tak pokiaľ ide o odôvodnenie zmeňujúceho výroku, spĺňa napadnuté rozhodnutie požiadavky kladené na kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia, keď jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo odvolací súd (na rozdiel od súdu prvej inštancie) v danom prípade upravil styk matky s maloletým primeraným spôsobom a bez prítomnosti otca.

67. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj z rozhodnutia súdu prvej inštancie vo vzťahu k matkou namietanej otázke zverenia maloletého do osobnej starostlivosti otca a k tvrdným dôvodom pre zmenu osobnej starostlivosti (§ 25 ods. 4 zákona o rodine) nevyplýva nedostatočnosť, nezrozumiteľnosť, nepreskúmateľnosť, nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie obsahuje citáciu rozhodných ustanovení zákona o rodine (body 47. - 60.), podrobné vyhodnotenie výsledkov vykonaného dokazovania i špecifikáciu východísk pre posúdenie otázky zverenia maloletého do osobnej starostlivosti otca (bod 65.). Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia prihliadol na všetky pre vec relevantné skutočnosti, dostatočne reagoval na podstatu odvolacej argumentácie matky. Vychádzajúc z aktuálneho skutkového stavu presvedčivo odôvodnil, prečo v danom prípade nebolo v najlepšom záujme maloletého P. vyhovieť návrhu matky na zmenu osobnej starostlivosti. Je dostatočne zrejmé, že odvolací súd k tomuto záveru dospel po zohľadnení záujmu maloletého na stabilite, bezpečí a pohodlí, ktoré sú mu aj podľa jeho vlastného názoru poskytované vo výchovnom prostredí otca, berúc do úvahy aj odmietavý postoj maloletého k matke, prameniáci vo vzájomne negatívnom postoji oboch rodičov. Z odôvodnení rozhodnutí súdov nižšej inštancie je jednoznačné, že záver o nedôvodnosti zmeny zverenie maloletého v zmysle ust. § 25 ods. 4 zákona o rodine vychádzal z toho, že dôvody nerealizácie styku maloletého s matkou neboli výlučne na strane otca, ale v zásadnej miere spočívali na dlhodobom vzájomnom konflikte oboch rodičov, ako aj na odmietavom postoji samotného maloletého, tak ako to vyplýva z podrobného odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie v bode 65. V neposlednom rade dovolací súd poukazuje na to, že so záverom o dôvodnosti zverenia maloletého do osobnej starostlivosti otca vyjadrili súhlas kolízny opatrovník, ako aj zástupcovia prokuratúry a Úradu komisára pre deti.

68. Dovolací súd na tomto mieste opätovne aj matke pripomína, že pokiaľ v dovolaní súdom mienila vyčítať, že tieto sa nestotožnili so skutkovým stavom, tak ako ho z vykonaného dokazovania sama vnímala, podsúvajú v konaní nepreukázané vlastné skutkové závery o tom, že maloletý P. je zo strany otca neustále manipulovaný a otec maloletého nie je spôsobilý na jeho riadnu výchovu, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodení skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V tejto súvislosti dovolací súd, súc viazaný obsahom dovolania, kontrolou postupu súdov nižších inštancií pri zisťovaní skutočného stavu veci (§ 35 CMP) nezistil, že by konanie bolo postihnuté akýmkoľvek závažnými deficitmi v dokazovaní ani to, že by konajúcimi súdmi prijaté závery boli svojvoľné,

neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Odvolací súd, vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie, resp. po doplnení dokazovania v rámci odvolacieho konania, umožnil účastníkovi konania reagovať na vzájomné námietky na nariadenom pojednávaní, tieto vyhodnotil a zdôvodnil svoj prijatý záver, pričom poskytol odpovede na všetky relevantné skutkové okolnosti.

68.1. Opätovne ostáva konštatovať, že súdy nižších inštancií v rámci zisťovania skutočného stavu veci (§ 35 CMP) postupovali v súlade so základnými princípmi civilného mimosporového konania, aplikujúc zásadu voľného hodnotenia dôkazov, hodnotiac všetky vykonané dôkazy vo vzájomnej súvislosti. Preto ak matka, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP, namietala v otázke zverenia maloletého do osobnej starostlivosti otca aj neúplné resp. nesprávne zistenie skutkového stavu súdmi nižšej inštancie, dovolací súd uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017). Výnimkou sú iba rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Takéto vady v procese dokazovania dovolací súd nezistil.

68.2. Za takýto závažný deficit v dokazovaní nemožno považovať ani dovolateľkou namietané vady znaleckého dokazovania, nakoľko predmetný znalecký posudok bol len jedným z početného radu ďalších dôkazných prostriedkov, ktoré súdy nižších inštancií riadne vyhodnotili v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov, zároveň dostatočne jasne a presvedčivo odôvodniac podstatný záver o potrebe zveriť maloletého do osobnej starostlivosti otca a upraviť styk maloletého s matkou. Súdy nižších inštancií pritom ani nepremietli odporúčanie znalcov dočasne maloletého k styku s matkou nenútiť do rozhodnutia o zákaze styku s matkou, právne naopak, rozhodli o jeho úprave v štandardnom rozsahu. Pokiaľ aj matka v dovolaní argumentovala, že ani po rozhodnutí odvolacieho súdu sa upravený styk v skutočnosti nerealizuje, na túto námietku dovolací súd nemohol prihliadnuť, nakoľko v zmysle § 442 CSP je pri svojom rozhodovaní viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (t.j. nemá priestor na zohľadnenie prípadných zmien skutkového stavu v čase po rozhodnutí odvolacieho súdu), zároveň otázka realizácie súdom upraveného styku je predmetom prípadného vykonávacieho konania.

69. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že matka sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje; do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

70. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je aj dovolanie matky v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

71. Keďže konanie vadou podľa § 420 písm. f) CSP postihnuté nebolo, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska matkou namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

72. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

73. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 CSP.

74. Matka k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle § 432 CSP uviedla, že odvolací súd nesprávne aplikoval ust. § 6a ods. 1 CMP, keď vec nanovo prideliť náhodným výberom senátu 11CoP odvolacieho súdu. Dovolateľka túto argumentáciu uplatnila aj v súvislosti s odôvodnením dovolacieho dôvodu vady zmätočnosti (§ 431 CSP), posúdením existencie ktorej sa dovolací súd zaoberal ako primárnou, dbajúc na to, že prípadná existencia vady zmätočnosti je tak závažnou vadou konania, ktorá vedie bez ďalšieho k potrebe zrušenia napadnutého rozhodnutia; dospel k záveru, že odvolací súd v danom prípade správne aplikoval §6a ods. 1 CMP. Dovolací súd preto nepristúpil k posúdeniu dôvodnosti tejto námietky aj z hľadiska § 421 ods. 1 CSP a v tejto súvislosti odkazuje na závery vyjadrené v bodoch 56. až 62. tohto uznesenia.

75. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd ďalej skúmal, či matka v dovolaní vymedzila aj inú právnu otázku, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (riešenie ktorej viedlo k záverom odvolacieho súdu), či vymedzila jej podstatu a uviedla súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré túto nesprávnosť namietala. Vychádzajúc z obsahu dovolania matky, v snahe autenticky mu porozumieť, dovolací súd zistil, že dovolateľka namietala aj nesprávne právne posúdenie otázky zverenia maloletého P. do osobnej starostlivosti otca, keď opakovane uviedla, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu boli naplnené zákonné predpoklady pre aplikáciu § 25 ods. 4 zákona o rodine. Odvolací súd podľa dovolateľky nezohľadnil, že bezdôvodné a zámerné neumožnenie styku matky s maloletým zo strany jeho otca je dôvodom pre zmenu rozhodnutia o osobnej starostlivosti; a v tomto smere poukazovala na rozhodnutia iných odvolacích súdov v obdobných veciach.

76. Pokiaľ matka takto formulovanou dovolacou argumentáciou mienila odvolaciemu súdu vyčítať, že vec nesprávne právne posúdil, lebo sa odklonil od rozhodovacej praxe v obdobných veciach [dovolací dôvod v zmysle § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 písm. a) CSP], dovolací súd na tomto mieste opätovne pripomína, že prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa týkajú maloletého, je najlepší záujem dieťaťa. V tejto súvislosti je nutné uviesť, že závery súdov pri posudzovaní otázky najlepšieho záujmu dieťaťa sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností konkrétnej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súd viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi zastáva názor, že nie je možné precedenčne zaviazvať súdy ku konkrétnemu spôsobu rozhodovania pri existencii určitej okolnosti, pretože záver o tom, čo je v najlepšom záujme dieťaťa pri rozhodovaní o úprave rodičovských práv a povinností súdom, je vždy výsledkom posúdenia individuálnych skutkových okolností každej prejednávanej veci vo vzájomných súvislostiach. Vďaka tomu potom môže súd prijať celkom jedinečné a konkrétne závery “šité na mieru” pre ten-ktorý prípad a dosiahnuť tak v súdnom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých sledovaný cieľ, t. j. najlepší záujem maloletého dieťaťa. Preto ani nemôže reálne existovať ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu ohľadom spôsobu určenia, kedy možno hovoriť o najlepšom záujme maloletého dieťaťa, pretože každé jedno rozhodnutie je individuálne pre daný prípad a nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady, i keby formálne vykazovali rovnaké skutkové okolnosti.

77. Matka nesprávne právne posúdenie veci v skutočnosti odôvodnila spochybnením skutkových zistení, ku ktorým dospeli súdy nižších inštancií. Dovolací súd zdôrazňuje, že táto v dovolaní nastolená otázka, ktorá má skutkovú (nie právnu) povahu, nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania matky v zmysle tohto ustanovenia.

77.1. Uvedené odôvodnenie dovolania a samotná polemika matky s rozhodnutím odvolacieho súdu nepredstavuje vymedzenie právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP. K tomu dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu pod príslušnú právnu normu, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri právnom posúdení veci však rieši právne otázky, nie skutkové, preto nemožno dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie veci odôvodniť spochybnením skutkových záverov odvolacieho súdu, ktorých riešenie predchádzalo riešeniu právnych otázok. Preto námietky dovolateľky týkajúce sa spochybňovania skutkových zistení a skutkových záverov považuje dovolací súd za neopodstatnené. Navyše, úlohou dovolacieho súdu v rámci dovolacieho konania nie je riešenie skutkových otázok, pretože dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

78. Dovolací súd pripomína, že odvolací súd na základe vykonaného dokazovania (správnosť záverov ktorého dovolací súd nie je oprávnený preskúmať - § 442 CSP) dospel k záveru, že v najlepšom záujme maloletého je zachovanie stability výchovného prostredia otca, do ktorého osobnej starostlivosti bol zverený, keď najmä nemal preukázané, že by dôvodom odmietavého postoja maloletého k matke a nerealizovania styku matky s maloletým bolo výlučne správanie otca maloletého, a teda nevzhliadol dôvod pre aplikáciu § 25 ods. 4 zákona o rodine. Treba zdôrazniť, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 zákona o rodine, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti predvídateľná či aspoň reálne možná.

78.1. Nad rámec uvedeného, k dovolateľkou uvádzaným skutočnostiam o neriešení situácie kompetentnými úradmi, ani súdmi nižšej inštancie, dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že k obnoveniu narušených väzieb medzi maloletým dieťaťom a jeho matkou môže viesť jedine zodpovedný a mimoriadne empatický prístup oboch rodičov k vzniknutej komplikovanej rodinnej situácii, predovšetkým k chápaniu citových potrieb dieťaťa. Akýkoľvek súd, ani ďalšie inštitúcie nie sú bez úprimnej snahy a konštruktívnej súčinnosti oboch rodičov schopné zabezpečiť usporiadanie roztrieštených vzťahov v rodine.

79. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolanie matky v tejto časti nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, lebo skutková otázka nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania matky v zmysle tohto ustanovenia.

80. Dovolací súd preto s ohľadom na vyššie uvedené dovolanie matky odmietol ako neprípustné v súlade s § 447 písm. c) CSP vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. e) a f) CSP a vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP v súlade s § 447 písm. f) CSP, lebo dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

81. Posúdiac dovolanie matky i dovolanie otca, o nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP a § 52 CMP tak, že vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

82. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.